

Különösen nem egy egyetemi városban, az ország második legnagyobb városában nem, különösen Szegeden nem, amely arra volna hivatva, hogy színészeti téren is pótolja az elvesztett Kolozsvárt.

Úgy hírlik azonban, hogy a kultusz-miniszter úr anyagi támogatást helyezett kilátásba a szegedi színháznak azzal a kötelezettséggel, hogy klasszikus műsört kell teremtenie.

Az elvesztett Kolozsvárt említettük! Ez a példa még egy tekintetben lehettermékenyítő Szeged színházi életre. Abban nevezetesen, hogy nem kell minden téren Budapestet utánoznia. Tanuljon Budapesttől, érdekelje, ami ott történik, de merjen néha kezdeményező is lenni. Különösen a bemutatókra gondolunk. Miért kellene ennek az alföldi metropolinak megvárnia, amíg egy darab a fővárosban kerül színre? Vajon nincsen-e elég kvalitásos szindarab amely mellőzötten hever a budapesti igazgatók asztalán? Vagy nincsen-e akárhány — még pedig jónévű — szerző, aki szívesen látná darabját először vidéken? A szegedi színház bizonyos kultúrfüggetlenséget nyerne így, a budapesti bemutató kritikáitól nem befolyásolt szegedi közönség pedig önálló ítélethez szoknék, épen úgy, mint hajdan Kolozsvár közönsége, amely nem egy a fővárosban sikert aratott darabot buktatott el, vagy meg nem értettek vitt diadalra.

Hála Istennek Szegeden ez irányban is megtörtént a kezdeményező lépés. Kacsóh Pongrác posztumus dalműve, a Budapestten előadásra hiába váro *Dorottya* itt talált bemutatásra. Ez — a *János vitézzel* a maga kicsit sivár meséje miatt igaz nem mérközhető — daljáték olyan bődallamú, olyan magyaros és olyan kedves, hogy Szeged színháza méltán lehet büszke rá, hogy ő mentette meg a feledéstől. Az, hogy a bemutatóra olyan szép számmal jöttek el a fővárosi színészet képviselői, mutatja, hogy Szegednek a megkezdett úton tovább kell haladnia.

Mi ezekben az időnként megjelenő színházi levelekben be akarunk számolni Szeged nevezetesebb színházi eseményeiről, mert úgy gondoljuk, hogy e város színészete kilépett már a helyi érdekesség korlátaiból. Ma már országos érdek, hogy Szeged városának nemes áldozatkészsége valóban meghozza a maga gyümölcsseit, nemcsak Szeged, hanem az egész nemzet művelődése számára.

Galamb Sándor.

Film.

Az Asszony és a Kártya. Adolphe Menjou játéka. Az alcím: társadalmi színmű. Igazság szerint pedig tipikus francia vígjáték, a megszokott pikantériával fűszerezve, bonyodalmasan tálalva és azzal a bizonyos «utánozhatatlan verve»-vel, melyet a francia vígjátékgenerációk fejlesztettek még sílány mondanivalót is tökéletesítővé. De jellemző ez az alcím arra, mily kaotikus, művésztelen fogalmak burjánoznak még mindig a film körül. Vígjátékok drámává ficamítása s szerzen drámának induló darabok meghappy-endesítése: ez a két legjellemzőbb tünet.

A filmnek Menjou játéka ad különös jelentőséget. Ez a színész talán még sohasem kapott ennyire lényéhez szabott szerepet. Világfi, anélkül, hogy piperkóccé lenne, nők kedvence, anélkül, hogy valaha konvencionálisan nők kedvence volna. Az teszi szimpatikussá, emberivé, hogy minduntalan kínos helyzetbe keveredik — épen sikerei miatt. Mégis szinte csodálatos, hogy nagy a közönség-sikere, oly kevéssé sablonszerű a legsablonosabb: az amorózó szerepben is. Varázsának titka nem a ruházkodás eleganciája, még kevéssé luxusa. Ez az elegancia oly kevéssé feltűnő, hogy csak azok élvezhetik, kiknek szemében az a legelegánsabb, ki *nem vét* az elegancia ellen. Halmozásról Menjounál szó sem lehet. Nagyúri egyszerűség árad róla. Ez pedig nem igen ragadhatja meg a tömeget. Tehát egyedül szellemének eleganciája, fölnye, kedves ravaszsága, behizelgő zárkózottsága, hat, hódít. Minden mósolya, minden pillarebbenése erre vall.

A darabban csaknem végig csupán a nők varázsának himnusza zeng és annak a himnusza, aki ennek a varásznak nem bír ellenállni. A kártya mellékes. Csak a vége felé okoz izgalmat. Pompás jelenet, amint Menjou hamiskártyásként engedi magát leleplezni. Menyasszonyának apja revolvert nyom kezébe, de öngyilkosságra nem kerül sor, a rejtély megoldódik, a világit igazolja nagyszerűen dreszirozott inasa, de befejezőkor kétféle lehetőség ajtaja marad nyitva, növelve a darab pikáns vonzóerejét és kissé meggondolkoztató prespektívát adva.

Menjou játéka partnereit is magával ragadja, úgyhogy klasszisbeli úr seholsem érezhető. A menyasszony, az inas, a menyasszony apja és a divatszalon tulajdonosnője kitűnők.

A Gyáva Hős. Harold Lloyd játéka. A címből Charlie Chaplin elgondolása kísért. A hős, aki gyáva s a gyáva, aki hős: Chaplin-nek szinte monopolizált paradoxona. Az *Aranyláz*, a *Cirkusz* s más darabjai is efféle motívumokból szövődnek. De a cím helytelenül kísért. Harold Lloyd gyáva hőse nem oly hangsúlyosan szimbolikus, nem akar oly sűrűn tragikomikus lenni, mint Chaplin rokon-figurái. Tiszta komikumban azonban felülmulja amazokat. Meggondolkoztat: vajjon színésznek nem nagyobb-e Harold Lloyd, mint Chaplin s nem csupán Chaplin a rendező s a filmíró biztosítja-e Chaplinnek a színésznét is, az elsőséget. *A gyáva hős* a legjobb Lloyd-szerep s a legkacagatóbb filmvígjáték mindazok közül, melyeket valaha láttam. Hiányzik belőle az a kissé szemitaifú cinizmus, mely Chaplin ilyirányú ábrázolásainak, minden kiválóságuk mellett, némileg bántó emanációja. Tulzot fontoskodásnak is vélem világnézetet építeni bátorság és gyávaság relativitására. Lloyd a témát izlésebben oldja föl s játéka súlypontját nem annyira a gúnyra, mint inkább a humorra helyezi. Hogy ennek ellenére filmirodalmunk kevesebbet foglalkozik vele, mint Chaplinnel, annak okát egyszerűen abban látom, hogy Lloyd nem filmíró, másrészt abban, hogy játékában nehezebb az irodalmi analógiák konstruálása, mely körülmény mindig (a művészet más területein is látjuk, pl. a festészetben) nagyon befolyásolja írók és kritikusok érdeklődését. *A gyáva hős* legtöbb saját-sága: eredeti, rugalmas ötletesség. A komikum akkor lep meg leginkább, ha akkor is fokozható s új motívumokkal variálható, mikor azt már szinte kétségbevonjuk. Az éjszakai hajóraszokés, a viaskodás a két rablóval s az elméíthatatlan, árulkodó majommal, melyet végül mégis a maga céljára, alibibizonyításra használ, végül az a jelenet, melyben a többszörösen lesújtott, de sehogysen harcképteleníthető rablót egy pillanat alatt *mentőövek* ráhajigálása által teszi harcképtelenné, úgyhogy végül mocanni sem bír s ő nyugodtan ráülhet a furcsa hürkába zárt zsákmányra s terelheti szülőfaluja felé a folyón, ezek olyan példák, melyekhez hasonlókat rengeteget felhozhatnék. Hozzá kell még ehhez tenni, hogy sohasem téved vígjátékából burleszk-szerű abszurdumba, nincsenek agyonboxolhatóan, agyongázolhatóan, százszer is föltámadó ellenfelei, a hu-

mor huzamos szuggesztíóját a váratlanul változatos cselekmény által éri el.
Marconnay Tibor.

Képzőművészeti szemle.

Szönyi István kiállítása. Az elmúlt négy-öt esztendő alatt rendszerint hiába kerestük Szönyi István festményeit kiállításainkon. Néha-néha megjelent ugyan egy-egy felvillanásszerű képpel, amely csak fokozta az érdeklődést készülődő visszavonultságra rejtett tevékenysége iránt, de nem elégitette ki művészetének ama barátait, akik mind türelmetlenebbül várták, hogy végre mikor indul már döntő rohamra.

Ez év január havában jelentkezett ez a pillanat és amidőn az Ernst-múzeumnak összes termeit bejártuk, mert Szönyi mindet betöltötte műveivel, igaz örömmel állapíthattuk meg, hogy a döntés nemcsak bekövetkezett, hanem teljes diadallal is járt. A magyar festészet művelőinek legislegelő sorába juttatott valakit, akiről mindig sejtettük, hogy előbb-utóbb az élre fog kerülni. Nem ok nélkül reméltük ezt, mert Szönyi már első megjelenésének pillanatában is kivételes tehetséget árult el, amely évről-évre folytonosan izmosodott. Nem kényelmes megszokások folytatója volt, hanem mindent a maga szemével és lelkével nézett, mindent újra keresett és meg is talált, nem csoda tehát, ha azok közé számították, akiktől az impresszionizmusnak búcsút mondó festészetünk a legtöbbet várhatta. Sőt, mi több, mint általában minden erős egyéniség, már egészen fiatalon is iskolát csinált, mert bőven akadtak a fiatalok között lelkes követői és lelketlen utánczói is.

Szönyi az impresszionizmus hétköznapi sablonná válásakor, tehát alkonyán jelent meg. Abban az időben, amidőn az egykor üldözött, kigúnyolt, szinte általános érvényű kifejezési móddá, sőt akadémikus unalmú rutinná vált, amelyet az átlag tehetség-telenjei épen olyan kényelmesen kamatoztattak, mint előbb a müncheni izü ateliertörténelmet, zsánert vagy tájképet. Az egykor élesen megvillanó megfigyelések felszínesen könnyű is-